

Campania „Fii cu ochii pe autorități!”

ACCESUL LA INFORMAȚIE ȘI TRANSPARENȚA ÎN PROCESUL DECIZIONAL PE ÎNȚELESUL TUTUROR

îndrumarul tău de zi cu zi

Campania „*Fii cu ochii pe autorități!*”

Campania are scopul să informeze și să consolideze capacitățile și abilitățile cetățenilor de a accesa informații de interes public și de a se implica în viața comunității, a monitoriza cum autoritățile adoptă decizii, cum soluționează problemele comunității, cum cheltuie banii publici. Campania se desfășoară în perioada august 2017-martie 2018.

Asociația Presei Independente (API) este una din cele mai importante organizații mass-media din Republica Moldova care promovează și oferă asistență presei independente și jurnaliștilor neafiliați politic. API promovează principiile presei libere și contribuie la dezvoltarea societății deschise. În anul 2017, API a marcat 20 de ani de activitate. Mai multă informație găsiți pe pagina web www.api.md

www.MoldovaCurata.md este platforma online de monitorizare a integrității persoanelor cu funcții publice. Portalul publică investigații și alte materiale jurnalistice despre averile și interesele persoanelor cu funcții publice, desfășoară activități de informare a cetățenilor privind transparența în procesul decizional și accesul la informația de interes public.

Această broșură apare în cadrul proiectului „*Consolidarea principiului integrității și acordarea asistenței juridice pentru obținerea informațiilor de interes public prin intermediul platformei online www.MoldovaCurata.md*”, implementat de Asociația Presei Independente (API), cu susținerea financiară a Fundației Soros-Moldova/ Programul Buna Guvernare. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția Fundației.

Ilustrație copertă: depositphotos.com

Tipar: „Edit Tipar” SRL, 400 de exemplare

ACCESUL LA INFORMAȚIE PE ÎNȚELESUL TUTUROR

- Dorești să obții informații de interes public de la primărie, consiliul raional, guvern, ministere, agenții specializate, președinție, parlament etc.? Nu știi cum să procedezi?
- Vrei să semnalezi cazuri în care ți-a fost refuzat ție personal sau rudelor, prietenilor, vecinilor, etc., dreptul de a accesa informație de interes public?
- Experții noștri îți vor răspunde la întrebări, îți vor explica ce trebuie să faci, iar jurnaliștii de investigație vor verifica informațiile comunicate de tine și vor realiza materiale jurnalistice dacă faptele se vor adevăra.
- Telefonează la „linia verde” cu apel gratuit de pe mobil și fix **0800 80030** și intră în contact cu noi!

(vei putea beneficia de consultanță gratuită până la 31 martie 2018)

Cum obții informația de interes public?

Urmează acești pași!

- ▶ formulează o întrebare/identifică o problemă de interes public pentru autorități; scrie o cerere de acces la informație (modelul e prezentat în broșură);
- ▶ expediază cererea în adresa autorității publice (cererea poate fi trimisă verbal sau în scris, prin poșta obișnuită sau poșta electronică/e-mail; verbal doar în cazurile în care este posibil un răspuns pozitiv, imediat). **Nu ești obligat să explici de ce ai nevoie de această informație;**
- ▶ solicită numărul de înregistrare a cererii (prin telefon, e-mail, la sediul instituției);
- ▶ precizează în cerere, ca răspunsul să fie oferit prin una/mai multe modalități: poșta electronică, examinarea informației/documentelor la sediul instituției, înregistrarea pe suport electronic (imprimare pe casete video, audio, stick etc., dactilografiere, fotocopiere sau copiere într-o altă modalitate ce ar asigura integritatea documentului în original;
- ▶ după caz, verifică la ce etapă se află și cine este executorul cererii (prin telefon, e-mail, la sediul instituției);
- ▶ verifică termenele de executare a cererii (termenul este stipulat mai jos).

Model de cerere de acces la informație

Primăriei mun. Chișinău, sediul: MD-2012 mun. Chișinău,
Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 83
de la: Ion Cucu, domiciliat: mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 11, ap. 45

CERERE DE ACCES LA INFORMAȚIE

Subsemnatul Ion Cucu, domiciliat în mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 11, ap. 45, în temeiul Legii nr. 982 privind accesul la informație, vă solicit comunicarea următoarelor informații:

- volumul și costul lucrărilor de lichidare a consecințelor calamităților naturale din luna aprilie 2017 în municipiul Chișinău, cu prezentarea documentelor corespunzătoare.

Îmi exprim disponibilitatea de a plăti taxele aferente serviciilor de copiere a documentelor solicitate, după informarea prealabilă privind costurile acestor servicii.

Vă solicit ca informațiile să-mi fie comunicate la următoarea adresă: mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 11, ap. 45, Ion Cucu.

24 mai 2017

(semnătura)

Ion Cucu

Ce este informația oficială/de interes public?

Cine sunt furnizorii de informații?

Legea privind accesul la informație nr.982 din 11.05.2000¹

Informații oficiale sunt considerate toate informațiile aflate în posesia și la dispoziția furnizorilor de informații, care au fost elaborate, selectate, prelucrate, sistematizate și/sau adoptate de organe ori persoane oficiale sau puse la dispoziția lor.

Furnizori de informații:

- ▶ autoritățile publice centrale și locale – autoritățile administrației de stat, prevăzute în Constituția Republicii Moldova și anume: Parlamentul, Președintele Republicii Moldova, Guvernul, administrația publică, autoritatea judecătorească;
- ▶ instituțiile publice centrale și locale – organizațiile fondate de către stat în persoana autorităților publice și finanțate de la bugetul de stat, care au ca scop efectuarea atribuțiilor de administrare, social-culturale și altor atribuții cu caracter necomercial;
- ▶ persoanele fizice și juridice care, în baza legii sau a contractului cu autoritatea publică ori instituția publică, sunt abilitate cu gestionarea unor servicii publice și cu leg, selectează, posedă, păstrează, dispun de informații oficiale.

1

<http://lex.justice.md/md/311759/>

Perioada de timp în care trebuie să primești informația/ documentele solicitate

- ▶ nu mai târziu de 15 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii de acces la informație;
- ▶ termenul poate fi prelungit cu 5 zile lucrătoare de către conducătorul instituției publice dacă:
  - a) cererea se referă la un volum foarte mare de informații care necesită selectarea lor,
  - b) sunt necesare consultații suplimentare pentru a satisface cererea,
- ▶ autorul cererii va fi informat despre orice prelungire a termenului de furnizare a informației și despre motivele acesteia cu 5 zile înainte de expirarea termenului inițial;
- ▶ cererea de furnizare a informației poate fi readresată altui furnizor, dar autoritatea publică trebuie să-ți ceară acordul în decurs de 3 zile lucrătoare de la momentul primirii cererii, în următoarele cazuri:
  - a) informația solicitată nu se află în posesia furnizorului sesizat,
  - b) informația solicitată deținută de alt furnizor ar satisface mai deplin interesul față de informație al solicitantului.

Notă: Refuzul de a furniza o informație sau un document oficial va fi făcut în scris, indicând-se data întocmirii refuzului, numele persoanei responsabile, motivul refuzului, făcându-se în mod obligatoriu trimitere la actul normativ (titlul, numărul, data adoptării, sursa publicației oficiale), pe care se bazează refuzul, precum și procedura de recurs a refuzului, inclusiv termenul de prescripție. Furnizorii de informații nu pot fi obligați să prezinte probe ale inexistenței informațiilor nedocumentate.

Cum procedezi dacă nu ești mulțumit de răspunsul primit, ai primit răspuns incomplet și cu mare întârziere sau nu ai primit răspuns?

- ▶ depune plângerea/contestația (în formă liberă) la conducerea și/sau la organul ierarhic superior al instituției de la care ai primit răspuns și nu ești mulțumit de aceasta sau nu ai primit răspuns;
  - ✓ plângerea trebuie depusă nu mai târziu de 30 de zile din ziua când ai primit răspunsul de care nu ești mulțumit, ai fost informat că nu ți se oferă răspunsul sau a expirat termenul prevăzut de lege pentru oferirea accesului la informație;

- ✓ conducerea furnizorului de informații și/sau organul ierarhic superior al acestuia va examina contestațiile tale și te va informa în mod obligatoriu despre rezultatele examinării în decurs de 8 zile lucrătoare din momentul depunerii plângerii.
- ✓ în raport cu organizațiile care nu au organele lor superioare, sesizările/contestațiile sunt adresate direct instanței de judecată.

Notă: Etapa depunerii plângerii poate fi omisă dacă decizi să apelezi direct la instanța de judecată.

Instanța de judecată - ultima soluție de realizare a dreptului privind accesul la informație. Urmează acești pași

- ▶ apelează la un jurist/avocat/parajurist din localitatea de baștină;
- ▶ telefonează la „linia verde” cu apel gratuit de pe mobil și fix **0800 80030** și solicită asistență din partea specialistului nostru (**vei putea beneficia de consultanță gratuită până la 31 martie 2018**);
- ▶ sesizează instanța de judecată din zona de domiciliu cu cererea de chemare în judecată (*vezi modelul cererii de chemare în judecată*);
- ▶ sesizează instanța de judecată în termen de o lună de la data primirii răspunsului de la furnizorul de informații sau, în cazul în care nu ai primit răspuns, de la data când trebuia să-l primești. Dacă te-ai adresat conducerii instituției sau organului ierarhic superior, atunci perioada de o lună se calculează începând cu data răspunsului acestora, sau de la data când trebuia să primești acest răspuns;
- ▶ cere în scris (*formă liberă*) Ministerului Afacerilor Interne (MAI) să tragă la răspundere contravențională persoanele vinovate pentru încălcarea legislației privind accesul la informație (MAI este obligat să întocmească un proces-verbal pe acest caz și să comunice ce măsuri au fost luate. (Contacte: mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 75, tel (022) 225-333, **e-mail: secretariat@mai.gov.md și mai@mai.gov.md** **Informații privind petițiile persoanelor fizice și juridice:** (022) 255-300), pagina web: www.mai.gov.md);
- ▶ apelează după ajutor la Avocatul Poporului (Contacte: mun. Chișinău, str. Sfatul Țării nr.16, telefon (+373 22) 23-48-00, pagina web: www.ombudsman.md).

Model de cerere de chemare în judecată

Judecătoria Chișinău, sediul Centru

Reclamant: **Cucu Ion**
mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 11, ap 45
IDNP: 0984638292812 Tel: 022 22 09 95 Email: cucu.ion@gmail.com

Pârât: **Primăria mun. Chișinău**
sediul: MD-2012 mun. Chișinău,
bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 83
Tel: 022 20 17 07 Fax: 022 22 31 45 Email: drp@pmc.md

30 iunie 2017

CERERE DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ **privind obligarea furnizării informației**

Reclamantul Cucu Ion prin prezenta solicită:

1. Constatarea faptului încălcării dreptului de acces la informația de interes public prin nesoluționarea cererii de acces la informație din 24 mai 2017;
2. Obligarea Primăriei mun. Chișinău să furnizeze informația cerută de către Cucu Ion prin cererea din 24 mai 2017, și
3. Încasarea din contul Primăriei mun. Chișinău în beneficiul lui Cucu Ion a cheltuielilor ocazionate de judecarea cauzei.

Motivele:

In fapt, prin cererea de acces la informație din 24 mai 2017, Cucu Ion a solicitat Primăriei mun. Chișinău să furnizeze informația privind volumul și costul lucrărilor de lichidare a consecințelor calamităților naturale din luna aprilie 2017 în municipiul Chișinău, cu prezentarea documentelor corespunzătoare.

Cererea respectivă a fost expediată Primăriei mun. Chișinău prin intermediul poștei și a fost recepționată de către Primăria respectivă la data de 25 mai 2017. Copia avizului poștal se anexează.

Până în prezent Primăria mun. Chișinău nu a răspuns la cererea nominalizată și nu a furnizat, în termenele prevăzute de lege, informația și documentele solicitate, pe care o deține, și nici nu a motivat refuzul. Or, faptul de a nu răspunde solicitantului în termenul prevăzut de lege este asimilat refuzului nejustificat al autorității publice de a soluționa cererea, inacțiune ce face obiectul contenciosului administrativ.

In drept, prezenta cerere se întemeiază pe dispozițiile art. 34 și art. 53 din Constituția Republicii Moldova; art. 10, 11, 19, 23, 24 ale Legii privind accesul la informație; art. 3, 5, 6 lit. c), 16, 25 ale Legii contenciosului administrativ.

Anexe:

- copia cererii de chemare în judecată – 2 exemplare;
- copia cererii de solicitare a informației – 2 exemplare;
- copia avizului poștal – 2 exemplare.

Cucu Ion

Date de contact ale instanțelor de judecată

- ▶ Judecătoria Chișinău sediul Buiucani, Adresa: mun. Chișinău, str. Mihai Viteazul 2,
- ▶ Judecătoria Chișinău sediul Ciocana, Adresa: mun. Chișinău, str. Mihail Sadoveanu, 24/1
- ▶ Judecătoria Chișinău sediul Centru, Adresa: mun. Chișinău, bd. Ștefan ce Mare și Sfânt 73
- ▶ Judecătoria Chișinău sediul Râșcani, Adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3
- ▶ Judecătoria Chișinău sediul Central, Adresa: mun. Chișinău, str. Zelinski, 13
- ▶ Judecătoria Criuleni, Adresa: or. Criuleni str. 31 august 1989, 70
- ▶ Judecătoria Hâncești, Adresa: or. Hâncești str. Chișinăului 7,
- ▶ Judecătoria Orhei Sediul Central, Adresa: or. Orhei str. V. Mahu, 135
- ▶ Judecătoria Orhei Sediul Telenești, Adresa: or. Telenești, str. Ștefan cel Mare, 6
- ▶ Judecătoria Orhei Sediul Rezina, Adresa: or. Rezina, str. Voluntarilor 3,
- ▶ Judecătoria Orhei Sediul Șoldănești, Adresa: or. Șoldănești, str. Victoriei, 18
- ▶ Judecătoria Strășeni, Adresa: or. Strășeni, str. Ștefan cel Mare, 98
- ▶ Judecătoria Anenii Noi, Adresa: or. Anenii Noi, str. Marțișor, 15
- ▶ Judecătoria Căușeni, Adresa: or. Căușeni str. Ștefan cel Mare, 86
- ▶ Judecătoria Bălți sediul Central, Adresa: or. Bălți str. Hotinului, 43
- ▶ Judecătoria Bălți sediul Fălești, Adresa: or. Fălești, str. 1 Mai, 14
- ▶ Judecătoria Bălți sediul Sângerei, Adresa: or. Sângerei, str. Testemițeanu, 4
- ▶ Judecătoria Drochia, Adresa: str. 31 August 1989, 7, or. Drochia
- ▶ Judecătoria Edineț, Adresa: Or. Edineț str. Ștefan Voda, 1
- ▶ Judecătoria Soroca sediul Central, Adresa: or. Soroca, str. Independenței, 62
- ▶ Judecătoria Ungheni, Adresa: or. Ungheni, str. Națională 21
- ▶ Judecătoria Cahul Sediul Central, Adresa: or. Cahul, Bulevardul Victoriei, 8
- ▶ Judecătoria Cahul Sediul Taraclia, Adresa: or. Taraclia, str. Păcii, 3
- ▶ Judecătoria Cahul Sediul Cantemir, Adresa: or. Cantemir, str. Testemițeanu, 2
- ▶ Judecătoria Comrat, Adresa: mun. Comrat, str. Lenin, 242
- ▶ Judecătoria Cimișlia Sediul Central, Adresa: or. Cimișlia str. C. Stamati, 1
- ▶ Judecătoria Cimișlia Sediul Basarabeasca, Adresa: or. Basarabeasca str. Naberejnaia, f/n
- ▶ Judecătoria Cimișlia Sediul Leova, Adresa: or. Leova str. Unirii, 32

Sanțiuni pentru încălcarea legislației privind accesul la informație de către autorități

- ▶ Pentru încălcarea intenționată a dispozițiilor legale privind accesul la informație (Codul contravențional) persoana fizică (funcționarul public) este sancționată cu o amendă de la 15 la 25 de unități convenționale; iar persoana cu funcții de răs-

pundere este sancționată pentru încălcarea respectivă cu o amendă de la 30 la 50 de unități convenționale.

- ▶ Prezentarea unui răspuns cu date vădit greșite se sancționează cu amendă de la 45 la 55 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcții de răspundere. Unitatea convențională este de 50 de lei.
- ▶ Termenul de prescripție pentru atragere la răspundere contravențională este de 1 an de la comiterea faptei contravenționale.

Îngrădirea informațiilor oficiale – accesibilitate limitată

Sunt situații când furnizorul de informații poate să limiteze accesul la informație, invocând :

- ▶ informații privind secret de stat;
- ▶ informații confidențiale, secretul comercial;
- ▶ informații cu caracter personal;
- ▶ informații ce țin de activitatea operativă și de urmărire penală a organelor de resort;
- ▶ informații ce reflectă rezultatele finale sau intermediare ale unor investigații științifice și tehnice și a căror divulgare privează autorii investigațiilor de prioritatea de publicare sau influențează negativ exercitarea altor drepturi protejate prin lege;

Dacă accesul la informațiile, documentele solicitate este parțial limitat, furnizorii de informații sunt obligați să-ți prezinte părțile documentului, accesul la care nu conține restricții conform legislației, indicându-se în locurile porțiunilor omise una din următoarele sintagme: „secret de stat”, „secret comercial”, „informație confidențială despre persoană”.

Accesul la informația cu caracter personal

Informația cu caracter personal face parte din categoria informației oficiale cu accesibilitate limitată și constă din date referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă, a căror dezvăluire ar constitui o violare a vieții private, intime și familiale.

Limba în care se vor prezenta informațiile solicitate

Informațiile, documentele, solicitate îți vor fi puse la dispoziția în limba de stat sau în limba în care au fost elaborate documentele. În cazul în care informațiile, documentele au fost elaborate într-o altă limbă decât cea de stat, furnizorul de informații va fi obligat să prezinte, la cerere, o copie a traducerii autentice a informației, documentului în limba de stat.

Plăți pentru furnizarea informațiilor oficiale

Pentru furnizarea informațiilor oficiale pot fi percepute, în afara excepțiilor prevăzute de lege, plăți în mărimile și conform procedurii stabilite de organele reprezentative, acestea fiind vărsate în bugetul de stat. Mărimile plăților nu vor depăși mărimile cheltuielilor suportate de către furnizor pentru facerea copiilor, expedierea lor solicitantului și/sau pentru traducerea, la cererea solicitantului, a informației, documentului. Plățile pentru furnizarea informațiilor analitice, de sinteză sau inedite, executate la comandă, se vor stabili conform contractului dintre solicitant și furnizorul de informații. Îți vor fi puse la dispoziție, fără plată, informațiile oficiale care:

- ▶ ating nemijlocit drepturile și libertățile tale;
- ▶ sunt expuse oral;
- ▶ sunt solicitate pentru a fi studiate la sediul instituției;
- ▶ prin faptul că au fost furnizate, contribuie la sporirea gradului de transparență a activității instituției publice și corespunde intereselor societății.

În cazurile în care informația pusă la dispoziție conține inexactități sau date incomplete, instituția publică este obligată să efectueze rectificările și completările respective gratuit, cu excepția cazurilor în care completarea informației implică eforturi și cheltuieli considerabile care n-au fost prevăzute și taxate la eliberarea primară a informațiilor.

Îngrădirea informațiilor oficiale – accesibilitate limitată

Sunt situații când furnizorul de informații poate să limiteze accesul la informație, invocând :

- ▶ informații privind secret de stat;
- ▶ informații confidențiale, secretul comercial;
- ▶ informații cu caracter personal;
- ▶ informații ce țin de activitatea operativă și de urmărire penală a organelor de resort;
- ▶ informații ce reflectă rezultatele finale sau intermediare ale unor investigații științifice și tehnice și a căror divulgare privează autorii investigațiilor de prioritatea de publicare sau influențează negativ exercitarea altor drepturi protejate prin lege;

Dacă accesul la informațiile, documentele solicitate este parțial limitat, furnizorii de informații sunt obligați să-ți prezinte părțile documentului, accesul la care nu conține restricții conform legislației, indicându-se în locurile porțiunilor omise una din următoarele sintagme: „secret de stat”, „secret comercial”, „informație confidențială despre persoană”.

Accesul la informația cu caracter personal

Informația cu caracter personal face parte din categoria informației oficiale cu accesibilitate limitată și constă din date referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă, a căror dezvăluire ar constitui o violare a vieții private, intime și familiale.

Limba în care se vor prezenta informațiile solicitate

Informațiile, documentele, solicitate îți vor fi puse la dispoziția în limba de stat sau în limba în care au fost elaborate documentele. În cazul în care informațiile, documentele au fost elaborate într-o altă limbă decât cea de stat, furnizorul de informații va fi obligat să prezinte, la cerere, o copie a traducerii autentice a informației, documentului în limba de stat.

Plăți pentru furnizarea informațiilor oficiale

Pentru furnizarea informațiilor oficiale pot fi percepute, în afara excepțiilor prevăzute de lege, plăți în mărimile și conform procedurii stabilite de organele reprezentative, acestea fiind vărsate în bugetul de stat. Mărimile plăților nu vor depăși mărimile cheltuielilor suportate de către furnizor pentru facerea copiilor, expedierea lor solicitantului și/sau pentru traducerea, la cererea solicitantului, a informației, documentului. Plățile pentru furnizarea informațiilor analitice, de sinteză sau inedite, executate la comandă, se vor stabili conform contractului dintre solicitant și furnizorul de informații. Îți vor fi puse la dispoziție, fără plată, informațiile oficiale care:

- ▶ ating nemijlocit drepturile și libertățile tale;
- ▶ sunt expuse oral;
- ▶ sunt solicitate pentru a fi studiate la sediul instituției;
- ▶ prin faptul că au fost furnizate, contribuie la sporirea gradului de transparență a activității instituției publice și corespunde intereselor societății.

În cazurile în care informația pusă la dispoziție conține inexactități sau date incomplete, instituția publică este obligată să efectueze rectificările și completările respective gratuit, cu excepția cazurilor în care completarea informației implică eforturi și cheltuieli considerabile care n-au fost prevăzute și taxate la eliberarea primară a informațiilor.

T

RANSPARENȚA ÎN PROCESUL DECIZIONAL PE ÎNȚELESUL TUTUROR

- Ai întrebări despre transparența în procesul decizional și felul cum poți să te implici?
  - Vrei să semnalezi cazuri de utilizare incorectă/irațională/nejustificată/netransparentă a banilor publici, de gestionare netransparentă a instituțiilor publice?
  - Vrei să semnalezi cazuri de adoptare a deciziilor fără consultări publice?
- Experții noștri îți vor răspunde la întrebări, iar jurnaliștii de investigație vor verifica informațiile comunicate de tine despre gestionarea frauduloasă a banilor publici și vor realiza materiale jurnalistice dacă faptele se vor adeveri.
  - **Telefonează la „linia verde” cu apel gratuit de pe telefoanele mobil și fix 0800 80030.**

(vei putea beneficia de consultanță gratuită până la 31 martie 2018)

Cum te implici în procesul de luare a deciziilor în localitatea ta? Urmează pașii cetățeanului activ

Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239 din 13.11.2008²

Ca să afli ce documente (proiecte de decizie) intenționează să adopte primăria din localitatea ta, consiliul local sau raional pentru comunitatea unde trăiești, trebuie să consulți permanent următoarele:

- ▶ panoul sau un alt spațiu accesibil din sediul primăriei, consiliului raional etc.;
- ▶ paginile web ale primăriei, consiliului raional etc.;
- ▶ ziarele locale/naționale unde sunt publicate anunțurile despre proiectele de decizie;
- ▶ după caz, poți solicita instituțiilor respective să-ți expedieze informația cu privire la proiectele acestor documente/proiectele de decizie prin poșta electronică.

Autoritatea este obligată să publice anunțul despre inițierea procesului de elaborare a proiectului de decizie în termen de cel mult 15 zile lucrătoare din momentul inițierii procesului de elaborare.

Anunțul autorităților referitor la inițierea elaborării proiectului de decizie va conține, în mod obligatoriu:

- ▶ argumentarea necesității de a adopta decizia;
- ▶ termenul-limită, locul și modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări;

²

lex.justice.md/md/329849/

- ▶ datele de contact ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor (numele și prenumele, numărul de telefon, adresa electronică).

Ca să participi la consultările inițiate de autoritatea publică pe marginea documentelor respective, să poți veni cu obiecții, sugestii, recomandări de îmbunătățire trebuie să te implicii în următoarele modalități propuse de aceasta:

- ▶ dezbateri publice,
- ▶ audieri publice,
- ▶ sondaj de opinie,
- ▶ referendum,
- ▶ solicitarea opiniilor experților în domeniu,
- ▶ crearea grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc cu participarea reprezentanților societății civile.

În timpul consultărilor publice poți face recomandări către autorități în formă scrisă sau verbală. Autoritățile sunt obligate să includă aceste recomandări în procesele-verbale ale ședințelor respective. Termenul de prezentare a recomandărilor va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului referitor la inițierea elaborării proiectului de decizie sau de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice. De asemenea, poți cere de la autoritatea publică următoarele:

- ▶ să prelungească termenul de prezentare a recomandărilor;
- ▶ să-ți prezinte dosarul privind elaborarea proiectului de decizie, care va conține procesele-verbale privind consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate, recomandările parvenite și sinteza acestora;
- ▶ să plaseze sinteza recomandărilor parvenite pe pagina web oficială a autorității publice, să afișeze la sediul instituției într-un spațiu accesibil publicului și/sau să difuzeze în mass-media locală sau națională, după caz.

În cazul în care nu vei prezenta recomandări în termenul stabilit, autoritatea publică are dreptul să adopte proiectul de decizie. Autoritatea publică poate să nu organizeze consultări publice în cazuri speciale, dar trebuie să aducă la cunoștința publicului decizia motivată de ce nu face acest lucru și să publice decizia pe pagina web a instituției.

Participarea la ședințele în care sunt luate deciziile asupra proiectelor supuse consultărilor publice.

Ședințele din cadrul autorității publice privind luarea de decizii sunt publice, cu excepția unor cazuri prevăzute de lege. Autoritatea publică este obligată să publice anunțul referitor la desfășurarea ședinței publice și decizia adoptată în următoarele locuri:

- ▶ pe pagina web oficială a autorității publice;
- ▶ va expedia tuturor persoanelor interesate prin intermediul poștei electronice;
- ▶ va afișa la sediul autorității publice într-un spațiu accesibil publicului și/sau va fi difuzat în mass-media locală sau națională;

Anunțul trebuie să conțină: data, ora și locul desfășurării ședinței publice, ordinea de zi;

Anunțul se face public cu cel puțin 3 zile lucrătoare înainte de data desfășurării ședinței;

Poți participa la ședințele publice, în limita locurilor disponibile din sala de ședințe și în ordinea prioritară stabilită de persoana care prezidează ședința, luându-se în considerare interesul cetățenilor.

Ca să poți urmări activitatea autorității publice și deciziile luate, este necesar să consulți rapoartele anuale privind transparența în procesul decizional pe care autoritatea publică este obligată să le elaboreze și să le facă publice pe pagina web a instituției. Acestea trebuie să conțină:

- ▶ numărul deciziilor adoptate de autoritatea publică respectivă pe parcursul anului de referință;
- ▶ numărul total al recomandărilor recepționate în cadrul procesului decizional;
- ▶ numărul întrunirilor consultative, al dezbaterilor publice și al ședințelor publice organizate;
- ▶ numărul cazurilor în care acțiunile sau deciziile autorității publice au fost contestate pentru nerespectarea prezentei legi și sancțiunile aplicate pentru încălcarea prezentei legi.

Dacă ai sesizat abateri de la principiile descrise mai sus, atenționează autoritatea publică și cere să remedieze problema! Dacă autoritatea publică refuză, telefonează-ne la „linia verde” cu apel gratuit de pe mobil și fix [0800 80030](tel:080080030) și solicită asistență din partea juristului nostru

(vei putea beneficia de consultanță gratuită până la 31 martie 2018).

Mai multe informații găsești pe pagina electronică www.api.md la rubrica „Broșuri”: „Ghidul monitorilor pentru buna guvernare”.